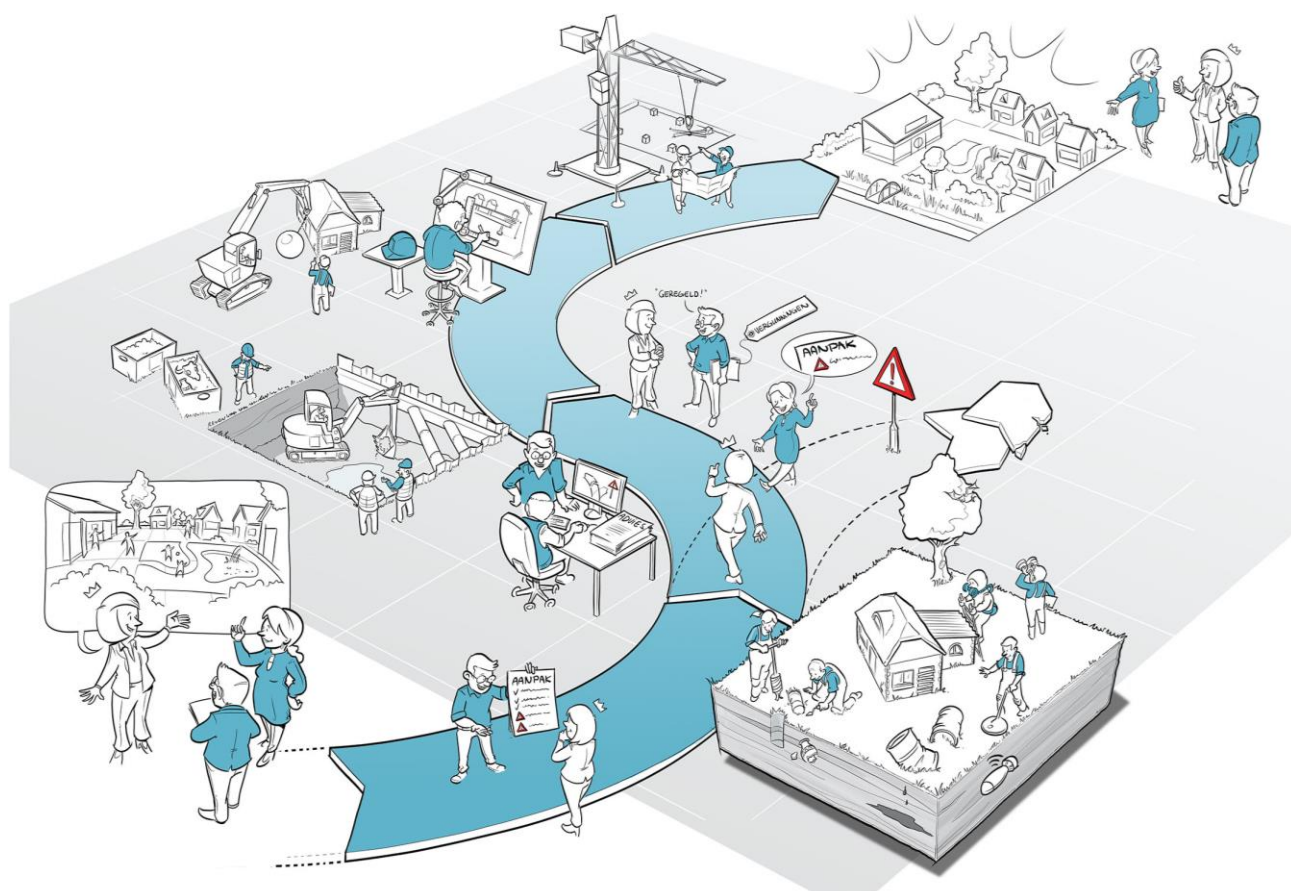

Nader onderzoek vleermuizen Wet natuurbescherming Haven 4, Lisse

Rapport

Nader onderzoek vleermuizen Wet natuurbescherming

Locatie	:	Haven 4, Lisse
Kenmerk	:	A0538-03/SKA/rap1
Datum	:	30 september 2020
Auteur	:	Dhr. S.W. Kamer
Contactpersoon	:	Mevr. Ir. J.G.H. van Kolck
Email	:	skamer@IDDS.nl
Telefoon	:	06 – 8238 7263

Opdrachtgever	:	StoneRED B.V. Dhr. F. Geers f.geers@stonered.nl
---------------	---	---

© IDDS b.v. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch of anderszins zonder voorafgaande, schriftelijke toestemming van de uitgever.

Samenvatting

In opdracht van StoneRED B.V. is in het voorjaar en het najaar van 2021 een nader ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Haven 4 te Lisse. Deze samenvatting beschrijft de belangrijkste resultaten en conclusies van het onderzoek. Voor de volledigheid verwijzen wij u ook naar hoofdstuk 5 Effectbeoordeling en hoofdstuk 6 Conclusie.

StoneRED B.V. is van plan de bestaande opstallen aan de Haven 4 te slopen en te vervangen door nieuwbouw. Onzeker is nog of de schoorsteen van het ketelhuis binnen dit planvoornemen komt te vallen.

Tijdens de veldbezoeken zijn enkel gewone dwergvleermuizen waargenomen. De gewone dwergvleermuis is enkele keren kortstondig foeragerend waargenomen. Daarnaast zijn enkele malen kort baltende gewone dwergvleermuizen waargenomen. Door de individuen te volgen is bepaald dat er zich één baltsterritorium ter hoogte van de Schoolstraat 11 en één baltsterritorium ter hoogte van de 2e Havendwarsstraat18 bevindt. Beide territoria vallen ruim buiten het plangebied en de verstorende invloedsfeer van de werkzaamheden. Binnen het plangebied zijn geen aanwijzingen gevonden voor een verblijfplaats, vliegroute of essentieel foerageergebied van vleermuizen.

In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen, essentieel foerageergebied of vliegroutes van vleermuizen vastgesteld. Er is geen ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig om de werkzaamheden uit te kunnen voeren.

1. Inhoud

2.	Inleiding	5
2.1	Aanleiding	5
2.2	Doel van het onderzoek	5
2.3	Leeswijzer	5
3.	Opzet van het onderzoek	6
3.1	Onderzoeksgebied	6
3.2	Onderzoeksmethodiek	7
4.	Resultaten	10
4.1	Bezoek 1: Zomer- en kraamverblijven	10
4.2	Bezoek 2: Zomer- en kraamverblijven	10
4.3	Bezoek 3: Paarverblijven	11
4.4	Bezoek 4: Paarverblijven	11
5.	Effectbeoordeling	12
5.1	Verblijfplaatsen	12
5.2	Foerageergebied	12
5.3	Vliegroute	12
6.	Conclusie	13
7.	Literatuur en bronvermelding	14
	Bijlage I Aanbevelingen natuurvriendelijk bouwen	15

2. Inleiding

2.1 Aanleiding

StoneRED B.V. is van plan om het huidige pand aan de Haven 4 te Lisse te slopen en te vervangen voor nieuwbouw. Een naastgelegen, geschakeld pand op het perceel van de 1^e Havendwarsstraat, zal waarschijnlijk ook gesloopt worden. Echter bestaat op dit moment nog een alternatief plan om dit pand (met schoorsteen) te behouden en te integreren in de nieuwbouw. Desalniettemin is tijdens de uitvoering van dit onderzoek vanuit gegaan dat ook dit pand gesloopt zal worden. In de panden is een café en zalencentrum gevestigd geweest.

Voordat een ruimtelijke ingreep uitgevoerd kan worden, moet bepaald worden of de uitvoering invloed kan hebben op beschermde soorten en/of gebieden. Hiervoor is het noodzakelijk te bepalen of er sprake is van de aanwezigheid van beschermde soorten of gebieden in, of in de nabijheid van het plangebied. Tijdens een verkennend onderzoek is geconstateerd dat de schoorsteen en noordelijke gevel bij de entree van het café en zalencentrum open stootvoegen in de gevel aanwezig zijn. Deze open stootvoegen zijn geschikt om dwergvleermuissoorten om toegang tot een verblijfplaats te verschaffen (Figuur 3 & 4, pagina 9) De stootvoegen zijn echter te klein om dienst te doen als toegang voor grotere vleermuissoorten, zoals de laatvlieger, waardoor dit onderzoek zich enkel op dwergvleermuizen gericht heeft. Tevens kan, door de geringe hoogte van het pand, een functie als (massa)winterverblijfplaats uitgesloten worden.

In dit kader is een onderzoek opgestart om te bepalen of bij de voorgenomen werkzaamheden sprake is van overtreding van de Wet natuurbescherming. Het onderhavige rapport beschrijft de bevindingen en conclusie van dit nader onderzoek.

2.2 Doel van het onderzoek

Het doel is nader te onderzoeken of:

- in het plangebied of binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden verblijfplaatsen of nesten van beschermde soorten aanwezig zijn;
- de ingreep een effect heeft op de mogelijk aanwezige beschermde soorten;
- er maatregelen nodig zijn om een negatief effect op beschermde soorten te voorkomen of te verzachten;
- ontheffing van de Wet natuurbescherming benodigd is.

2.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 is de aanleiding en het doel van het onderzoek besproken en in hoofdstuk 3 wordt het onderzoeksgebied en de gebruikte methodiek behandeld. Vervolgens worden de resultaten in hoofdstuk 4 uiteengezet. In hoofdstuk 5 is de effectbepaling weergegeven waarbij de resultaten van het nader onderzoek worden gespiegeld aan de verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming. Hoofdstuk 6 geeft de conclusie weer. Tot slot wordt een overzicht van de geraadpleegde literatuur gepresenteerd. In bijlage I worden suggesties gegeven voor natuurvriendelijk bouwen.

3. Opzet van het onderzoek

3.1 Onderzoeksgebied

In onderstaand figuur is een luchtfoto te zien waar het onderzoeksgebied is weergegeven in relatie tot de directe omgeving.

Figuur 1: Overzichtsfoto van de ligging van het plangebied ten opzichte van de omgeving.

Het plangebied (Figuur 1) ligt binnen de bebouwde kom van Lisse (gemeente Lisse, provincie Zuid-Holland) en wordt omringd door woonwijken en wegen. Het plangebied ligt in het centrum in een vrij drukke omgeving. Aan de noordzijde van het plangebied is de omgeving sterk versteend met weinig groen. Ook aan de zuidzijde is binnen een straal van 100 meter weinig groen te vinden. Buiten de 100 meter wordt de omgeving aan de zuidkant groener en zijn ook enkele waterlichamen te vinden.

Figuur 2: In het blauw, het winkelcentrumgedeelte dat gesloopt en herbouwd wordt; in het rood de aangrenzende gevels waar alleen de gevel wordt gewijzigd.

In de directe omgeving wordt het plangebied omringt door woningen, winkels, horeca en een drukke parkeerstraat. De omgeving wordt druk bezocht door mens en verkeer. Het plangebied zelf bestaat uit een voormalig café en zalencentrum en een geschakeld ketelhuis. Uit het ketelhuis verrijst een schoorsteen van ca. 5 meter hoogte.

3.2 Onderzoeksmethodiek

Bij het uitvoeren van dit onderzoek naar het voorkomen van beschermde soorten en de functionaliteit van het leefgebied is gewerkt volgens de richtlijnen die zijn opgesteld door de provincies (Kennisdocumenten, BIJ12) en het landelijk vastgestelde vleermuisprotocol (Gegevensautoriteit Natuur, Zoogdiervereniging en Netwerk Groene Bureaus, 2021).

Het vleermuisonderzoek heeft plaats gevonden met behulp van een batdetector type Petterson D240x met opnameapparatuur waarmee het mogelijk is de ultrasone geluiden van vleermuizen hoorbaar te maken. In de avond en de vroege ochtend, wanneer vleermuizen het meest actief zijn, kunnen daarmee verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden binnen een plangebied of een landschap worden vastgesteld.

Tabel 1: Veldbezoeken, weersomstandigheden en bijzonderheden.

Bezoek	Datum	Tijd	Zonsondergang/ opgang	Weersomstandigheden	Aantal onderzoekers
1	02-06-2019	21:55 tot 23:55	21:55	Droog, 21° wind 2bft, helder	1
2	23-06-2020	03:21 tot 05:21	05:21	Droog, 12° wind 2bft, bewolkt	1
3	26-08-2021	23:00 tot 01:00	20:43	Droog, 15° N 2bft, helder	1
4	16-09-2021	20:54 tot 22:54	19:54	Droog, 13° ZZW 1bft, helder	1

De onderzochte vleermuissoorten en bijbehorende functies zijn weergegeven in tabel 2. Er zijn (vrijwel) geen kraamverblijven van de ruige dwergvleermuis bekend in Nederland, de vrouwtjes van deze soort trekken naar Oost-Europa voor de kraamperiode. Desalniettemin is deze functie voor de volledigheid wel meegenomen in het onderzoek.

Tabel 2: Overzicht van de onderzochte functies (groen) per vleermuissoort.

Soort / functie	Zomer	Paar	Kraam	Winter	Vliegroute	Foerageer gebied
Gewone dwergvleermuis						
Ruige dwergvleermuis						
Kleine dwergvleermuis						

Het onderzoek is uitgevoerd door S.W. Kamer (ecoloog).

Het vleermuisprotocol stelt dat in het donker 75% van het onderzoeksgebied te overzien moet zijn, anders moet een extra waarnemer worden ingezet totdat hier wel aan voldaan is. Op basis hiervan is de onderzoeksinspanning bepaald. Hierbij zijn strategische locaties (Figuur 3) en looproutes (Figuur 4) bepaald om zodoende voldoende zicht over het onderzoeksgebied te krijgen.

Figuur 3: Onderzoeksopzet zomer- en kraamverblijfplaatsen (voorjaar).

Figuur 4: Onderzoeksopzet paarverblijfplaatsen (najaar).

4. Resultaten

De zicht- en audio waarnemingen van de uitgevoerde bezoeken worden in dit hoofdstuk per bezoek uiteengezet. Op deze manier wordt een zo compleet mogelijk beeld geschetst van de situatie ter plaatse.

4.1 Bezoek 1: zomer- en kraamverblijven

In de avond van 2 juni 2021 vond het eerste bezoek voor zomer- en kraamverblijven plaats. In het plangebied zijn alleen enkele gewone dwergvleermuizen waargenomen. Vanaf 22:42 is driemaal kortstondig een foeragerende dwergvleermuis boven de locatie van de waarnemer waargenomen. Waargenomen dieren kwamen uit zuidwestelijke richting en verdwenen in zuidwestelijke richting. Tijdens het foerageren werd niet continu geluid gemaakt door de foeragerende individuen. Er zijn tijdens dit bezoek geen uitvliegende of aantikkende vleermuizen waargenomen.

4.2 Bezoek 2: zomer- en kraamverblijven

In de ochtend van 23 juni 2021 vond het tweede bezoek voor zomer- en kraamverblijven plaats. Tijdens dit bezoek is geen enkel individu waargenomen. Ook tijdens dit bezoek zijn geen uitvliegende of aantikkende vleermuizen waargenomen.

4.3 Bezoek 3: paarverblijven

In de avond van 26 augustus 2021 vond het eerste bezoek voor paarverblijven plaats. De avond begon erg rustig. De eerste sociale roep is om 23:45 waargenomen. Vanaf dit moment nam de activiteit van baltsende gewone dwergvleermuizen langzaam toe maar de frequentie van baltsende individuen bleef zo laag dat de aanwezigheid van een paarverblijf uitgesloten mag worden. Door het geluid te volgen is bepaald dat het plangebied grenst aan twee baltsterritoria. Het middelpunt van één van de territoria bevindt zich ten zuidoosten op zo'n 55 meter afstand ter hoogte van 2e Havendwardsstraat 18. Het middelpunt van het andere baltsterritorium bevindt zich ten westen op zo'n 65 meter afstand, ter hoogte van de Schoolstraat 10. Beide territoria bevinden zich ruim buiten het plangebied of de verstorende invloedssfeer van de werkzaamheden (Figuur 5). Andere soorten dan de gewone dwergvleermuis zijn niet waargenomen.

Figuur 5: Overzicht van de aangetroffen baltsterritoria. Beide vallen buiten het plangebied of de verstorende invloedssfeer van de werkzaamheden.

4.4 Bezoek 4: paarverblijven

In de avond van 16 september 2021 vond het tweede bezoek voor paarverblijven plaats. Het was tijdens dit bezoek weer erg rustig. Er zijn enkel gewone dwergvleermuizen waargenomen, waarbij de eerste waarneming van foeragerende dieren pas omstreeks 22:00 geregistreerd is. Omstreeks 22:30 is tweemaal een balts gehoord. Door het geluid te volgen is bepaald dat het hier hetzelfde paarverblijf betreft als tijdens het vorige bezoek is vastgesteld, ter hoogte van Schoolstraat 10 (buiten het plangebied of de verstorende invloedssfeer van de werkzaamheden). In het territorium ter hoogte van de 2^e Havendwardsstraat is tijdens dit bezoek geen balts gehoord. Andere soorten dan de gewone dwergvleermuis zijn niet waargenomen.

5. Effectbeoordeling

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek getoetst aan de verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming (Wnb). Op die manier wordt bepaald of het noodzakelijk is een ontheffing van de Wet natuurbescherming aan te vragen.

5.1 Verblijfplaatsen

In artikel 3.5, vierde lid, van de Wnb is opgenomen dat het verboden is voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van o.a. vleermuizen te beschadigen of te vernielen. Tevens is het verboden dieren opzettelijk te verstoren. Binnen het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. De waargenomen baltsterritoria vallen buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden. Hiermee is het uitgesloten dat als gevolg van de geplande werkzaamheden verblijfplaatsen fysiek worden aangetast en individuen opzettelijk worden verstoord.

5.2 Foerageergebied

Foerageergebied wat essentieel is voor het voortbestaan van een verblijfplaats van vleermuizen mag niet zomaar worden verwijderd. Indien het foerageergebied essentieel is, is het verwijderen hiervan ontheffingsplichting. Het verwijderen van het foerageergebied kan namelijk tot gevolg hebben dat de verblijfplaats niet langer als zodanig kan functioneren omdat het alternatieve foerageergebied verder weg ligt, waardoor de vleermuizen teveel energie verliezen omdat ze langer moeten vliegen. Ook kan het huidige foerageergebied een zodanig hoog insectenaanbod hebben dat een kolonie vleermuizen hiervan afhankelijk is. Het verwijderen van essentieel foerageergebied leidt in dat geval tot het beschadigen of vernielen van verblijfplaatsen, zoals opgenomen in artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming. Het plangebied is enkele keren kortstondig door een gewone dwergvleermuis gebruikt om te foerageren. Bij de geplande ontwikkeling worden geen bomen verwijderd, waardoor kan worden uitgesloten dat de voorgenomen werkzaamheden een negatief effect hebben op (essentieel) foerageergebied van vleermuizen.

5.3 Vliegroute

Ook een vliegroute kan essentieel zijn voor het voortbestaan van een verblijfplaats. Doordat een kolonie gedwongen wordt om te vliegen, kan de kolonie besluiten de verblijfplaats te verlaten om een beter alternatief te vinden. Indirect wordt door het verwijderen of onderbreken van de vliegroute een verblijfplaats aangetast. Er zijn geen aanwijzingen gevonden gedurende de veldbezoeken dat in het plangebied een (essentiële) vliegroute van vleermuizen aanwezig is. Het plangebied vormt ook geen lijnvormig element wat leidt naar een foerageergebied. De geplande werkzaamheden hebben dan ook geen invloed op een vliegroute van vleermuizen. De ontwikkeling leidt niet tot overtreding van de verbodsbepalingen in de Wnb.

6. Conclusie

In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen, essentieel foerageergebied of vliegroutes van vleermuizen vastgesteld. Er is geen ontheffing van de Wet natuurbescherming nodig om de werkzaamheden uit te kunnen voeren. Een overzicht van de vleermuis bevindingen is weergegeven in onderstaande tabel.

Tabel 3: Overzicht van de functies van het plangebied voor vleermuizen.

Soort	Zomer	Paar	Kraam	Winter	Essentiële vliegroute	Essentieel foerageergebied
Gewone dwergvleermuis	Nee	Nee	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Ruige dwergvleermuis	Nee	Nee	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kleine dwervleermuis	Nee	Nee	Nee	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

7. Literatuur en bronvermelding

Literatuur

BIJ12, 2017. Kennisdocumenten Soorten - Natuurbescherming, versie 1.0, 1 juli 2017, BIJ12, Utrecht

Broekhuizen, S. e.a., 2016. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren.

Diets, C., Kiefer, A, 2017. Veldgids Vleermuizen van Europa. KNNV Uitgeverij, Zeist.

NGB, Zoogdier vereniging & Gegevensautoriteit natuur, 2021, Vleermuisprotocol 2021.

Internetbronnen

www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/soortinventarisatieprotocollen

www.telmee.nl

www.verspreidingsatlas.nl

www.zoogdiervereniging.nl

www.bij12.nl

www.waarneming.nl

Bijlage I Aanbevelingen natuurvriendelijk bouwen

Naast de consequenties die voortkomen uit de Wet natuurbescherming geven wij in relatie tot de voorgenomen ontwikkelingen de volgende aanbevelingen met als doel de ecologische structuren in de omgeving te versterken.

Vleermuizen

Nieuwbouw

Spouwmuren zijn uitermate geschikt voor vleermuizen. Geschikte permanente verblijfplaatsen kunnen worden gecreëerd door bij de nieuwbouw een spouwmuur te realiseren van ten minste 2 centimeter diep. Invliegopeningen in de vorm van open stootvoegen van 1,5 tot 2 cm breed geven dwergvleermuizen toegang tot de spouwmuur. Laatvliegers hebben wat meer ruimte nodig om in te vliegen, namelijk tussen de 1,8 en 2 centimeter. Bij het gebruik van isolatie aan de binnengevel is het noodzakelijk ervoor te zorgen dat er kunststof gaas wordt aangebracht met een maaswijdte van 3 tot 10 millimeter om vleermuizen de mogelijkheid te bieden te zich vast te klampen. De stootvoegen moeten zich op ten minste 3 meter hoogte bevinden en niet boven ramen of deuren geplaatst.

Als het niet gewenst is dat vleermuizen zich vrij door de spouwmuur bewegen, is het in metselen van vleermuisstenen een goed alternatief. De ruimte in een inmetzelsteen is beperkt. Het is dan ook raadzaam inmetzelstenen te koppelen zodat een grotere verblijfplaats ontstaat.

Renovatie

Als een bestaande spouwmuur wordt geïsoleerd blijft er vaak te weinig ruimte over om nog te kunnen functioneren als potentiële verblijfplaats voor vleermuizen. Het is dan nog wel mogelijk in metselstenen aan te brengen tussen het binnen- en buitenblad van de spouwmuur.

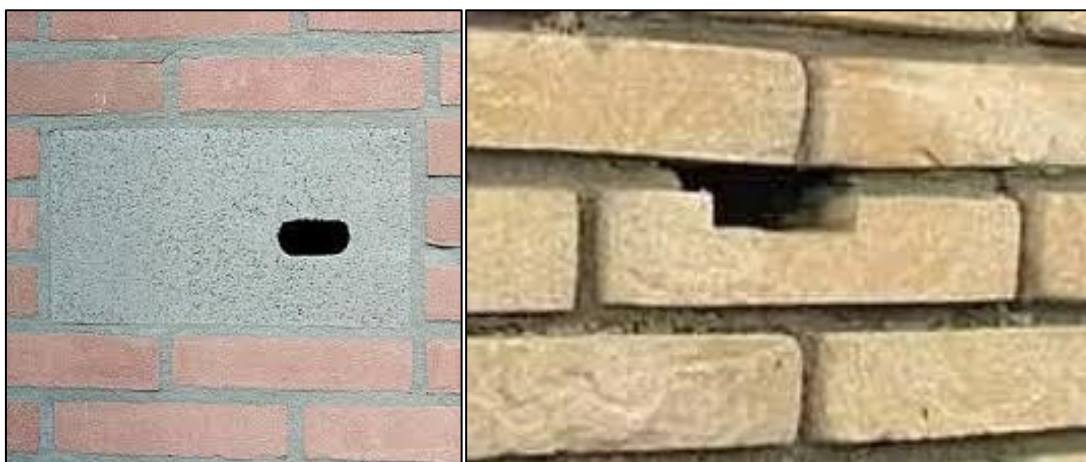

Boeiboorden of gevelbetimmering kan ook een verblijfplaats bieden aan vleermuizen. Door een opening van 2,5 centimeter vrij te houden tussen de gevel en de betimmering wordt een potentiële verblijfplaats gerealiseerd. Het is belangrijk dat de vleermuizen grip hebben, dus de wand moet ruw zijn.

Gierzwaluw

Voor gierzwaluwen kan onder andere gebruik gemaakt worden van inmetselfkasten in de gevel en nestpannen op het dak. De neststenen kunnen zowel zichtbaar als onzichtbaar in de gevel worden verwerkt.

Bij het aanbrengen van neststenen in de gevel is het van belang rekening te houden met de mate van opwarming van de neststenen. De neststenen moeten bij voorkeur in noordelijk of oostelijk gerichte gevels worden aangebracht of onder de schaduw van een overstek.

Ook in nestpannen op het dak kan de temperatuur snel oplopen. Deze moeten onder geen beding op zuidelijk of westelijk gerichte daken worden gelegd. De kans is groot dat de jongen dit niet overleven. Zeker als de daken zijn geïsoleerd, kan warmte niet meer ontsnappen en is oververhitting een reëel gevaar. Gaten in overstekken en dakgootomlijstingen bieden goede mogelijkheden voor gierzwaluwen om te nestelen. De temperatuur in dit soort betimmeringen is beter gereguleerd en het is goed aan te vliegen door de soort.

Huismus

Voor huismussen kan heel gemakkelijk nestruimte worden gerealiseerd door het (ver)plaatsen van vogelschroot tot onder de derde rij dakpannen. Op deze manier wordt voldaan aan het Bouwbesluit, maar blijft het dak beschikbaar voor de huismus. Bij huismussen moet rekening worden gehouden met de eisen die de soort stelt aan zijn omgeving. Om te kunnen functioneren als broedlocatie moet op zeer korte afstand voldoende dekking en voedsel aanwezig in de vorm van inheemse bomen en planten. Soorten als liguster, lijsterbes, sleedoorn, meidoorn en vlier zijn hier heel geschikt voor.

Insectenhôtels

Door insectenhôtels te plaatsen in een voedselrijke omgeving met veel inheemse bloemen kunnen insecten worden gelokt. Het is van belang om goed te letten op de grootte en diepte van het insectenhôtel en deze te plaatsen op een zonnige plek om deze succesvol te laten zijn. Een insectenhôtel kan de diversiteit lokaal vergroten en de insecten vormen een goede voedselbron voor vogels en vleermuizen.

Checklist groen bouwen

Verstedelijking draagt bij aan het verlies van biodiversiteit, maar de bouw biedt ook kansen. Voor sommige dieren zijn onze steden en dorpen zelfs het belangrijkste leefgebied. Daar kan iedereen een steentje aan bijdragen.

Met de Checklist Groen Bouwen kan iedere bouwonderneming, architect of projectontwikkelaar zijn projecten en ontwerpen natuurvriendelijker maken. Het beantwoorden van enkele simpele ja/nee vragen leidt tot eenvoudige soortbeschermingsmaatregelen.

Kijk voor meer informatie op:
www.checklistgroenbouwen.nl
www.bouwnatuurinclusief.nl